

VÝSTAVY V GALERII ROBERTA GUTTMANNA

Symbyly emancipace. Synagogy 19. století v českých zemích

Až do 4. srpna bylo možno v muzejní Galerii Roberta Guttmanna navštívit výstavu „Symbyly emancipace. Synagogy 19. století v českých zemích“ (více informací o výstavě viz Zpravodaj 1/2013). Expozici, která na příbězích více než dvou desítek synagog Čech a Moravy přiblížila rozvoj židovských obcí v období, kdy se židovské obyvatelstvo stalo významnou součástí hospodářského, kulturního a společenského života českých zemí, zhlédlo více než 7 500 samostatně platících návštěvníků.

Pravda a lež. Filmování v ghettu Terezín 1942–1945

Od 29. srpna 2013 patří galerijní prostory výstavě „Pravda a lež. Filmování v ghettu Terezín 1942–1945“, kterou ŽMP připravilo ve spolupráci s Národním filmovým archívem. Expozice na základě nejnovějších poznatků přibližuje historii vzniku propagandistických filmů věnovaných ghettu Terezín.

Klapka prvního snímku „Ghetto Theresienstadt“ padla již na podzim 1942. Příběh fiktivní rodiny Holländerovy měl pro interní potřeby SS ilustrovat přesun obyvatel židovského původu do ghetta. Na natáčení, které nejen zajišťovali, ale i dokumentovali profesionální kameramani z Berlína, se na základě rozkazu podílela i skupina vězňů pod vedením producentky a režisérky Ireny Dodalové. I přes vynucené přepracování scénáře film nebyl dokončen.

S postupem času na mezinárodní veřejnost stále více pronikaly zprávy o nacistických zvěrstvech páchaných na židovském obyvatelstvu. Kulis zkrášeného města, které se připravovalo na návštěvu zástupců Mezinárodního výboru Červeného kříže, tak mělo být využito pro nový film, tentokrát o „šťastném“ životě v ghettu. První reportáž pražské zpravodajské společnosti Aktualita, zachycující příjezd holandského transportu v lednu 1944, byla zničena patrně na pokyn Heinricha Himmlera. Další natáčení s proklamovanou účastí populárního německého herce a režiséra Kurta Gerrona pokračovalo v srpnu a září. Výsledný film „Terezín. Dokumentární film z židovského sídelního území“, jinak spíše známý pod svým metaforickým označením „Vůdce daroval Židům město“, byl v rámci několika uzavřených představení promítán až začátkem dubna 1945. K prvním divákům patřil např. Adolf Eichmann nebo K. H. Frank. Naprostá většina terezínských vězňů, mezi nimi i mnozí aktéři obou filmování, byla tou dobou dávno zavražděna.

Výstava vůbec poprvé veřejnosti představuje montáž z filmových výstřihků z roku 1942, které vězni ukryli v ghettu a které se podařilo v Národním filmovém archivu identifikovat v roce 2004, i dosud nepublikované fotografie, jež byly tajně pořízeny během filmování v letech 1944–1945. Návštěvníci mohou dále zhlédnout záběry z dokumentace

Dokumentace průběhu natáčení, 1942
© Filмотeka Narodowa, Varšava

průběhu natáčení v roce 1942, jakož i oba dochované fragmenty druhého terezínského filmu.

Kurátorkami výstavy jsou Eva Strusková za NFA a Jana Šplíchalová za ŽMP.

Pro návštěvníky byl k otevření výstavy připraven doprovodný program v podobě filmových projekcí v Biu Ponrepo. Pro učitele byly sestaveny a vybrány vhodné metodické materiály a pro studenty středních škol byl připraven pracovní list.

Současně s expozicí vyšlo stejnojmenné DVD v češtině, angličtině a němčině, které vedle odborných komentářů obsahuje vybrané filmové záběry, edici nejdůležitějších dokumentů a obrazových materiálů a kalendárium, jež mj. zachycuje i osudy filmů a jejich fragmentů po roce 1945.

Projekt vznikl za laskavé podpory nadace Dutch Jewish Humanitarian Fund, Hlavního města Prahy, Česko-německého fondu budoucnosti, Nadačního fondu obětem holocaustu a Nadace Židovského muzea v Praze.

Galerie Roberta Guttmana, U Staré školy 3, Praha 1,
otevřeno denně kromě soboty, státních a židovských svátků 9-18 h (do 25. 10.),
9-16.30 h (od 27. 10.)

Komentované prohlídky: 14. 11. od 16.30 h a 30. 12. od 16 h

Setkání a diskuse s kurátorkami výstavy: 18. prosince od 18 h

(Oddělení pro vzdělávání a kulturu ŽMP, Maiselova 15)

Unikátní filmové záběry a fotografie dále doplňují písemné a obrazové dokumenty dosud publikované jen v odborném tisku

Připravujeme

Akvizice 1994–2014. Přírůstky do sbírek ŽMP od znovuoobnovení samostatné činnosti do současnosti (23. duben – 3. srpen 2014)

Uprchlíci (27. srpen 2014 – leden 2015)

PROSBA O POMOC PŘI IDENTIFIKACI OSOB

Obracíme se na návštěvníky s prosbou o pomoc při identifikaci osob, které jsou zachyceny na materiálech prezentovaných na výstavě „Pravda a lež. Filmování v ghettu Terezín 1942–1945“.

Pokud se domníváte, že jste na fotografiích či filmových záběrech poznali sami sebe nebo někoho ze svých blízkých, přátel či známých, nebo že ke komukoli můžete poskytnout bližší informace, kontaktujte nás prosím elektronicky na info@zmp.cz nebo na adrese: Židovské muzeum v Praze, U Staré školy 1, 110 00 Praha 1. Předem děkujeme.

NOVINKY Z ODDĚLENÍ PRO VZDĚLÁVÁNÍ A KULTURU (OVK)

Pražské oddělení pro vzdělávání a kulturu ŽMP se stalo dějištěm řady zajímavých pořadů. V jejich rámci si ŽMP mj. připomnělo výročí vzniku Státu Izrael. Pozvání do diskuse pod názvem „**Izrael po 65 letech**“, která se konala 20. května, přijali velvyslanec Státu Izrael v České republice J. E. Yaakov Levy, hlavní analytička Pražského institutu bezpečnostních studií Irena Kalhousová a Jan Zouplna z Orientálního ústavu AV ČR. Na organizaci pořadu se vedle muzea podílelo i Velvyslanectví Státu Izrael v České republice.

V souvislosti s mezinárodní konferencí „David Gans (1541–1613) čtyři století poté: odkaz raně moderního židovského historika a vědce“ se dále 23. května v Praze uskutečnila přednáška Stephena Burnetta z University of Nebraska-Lincoln „**Křesťanský hebraismus: raně moderní úspěch, který nikdo nečekal**“. Akce se konala ve spolupráci s Pražským centrem židovských studií při FFUK.

Brněnská pobočka OVK ŽMP 3. června hostila místního rodáka pana Michela Huttarsche. Po četbě úryvků z jeho knihy „**Mezi Němci, Čechy a Židy na Moravě v letech 1923–1966**“ následovala beseda se samotným autorem.

Dne 10. září proběhla v prostorách pražského OVK vernisáž výstavy „**Proměny židovského hřbitova na Žižkově**“. Návštěvníci se kromě úvodní tematické přednášky A. Paříka ze ŽMP mohli seznámit s unikátními fotografiemi, zachycujícími často již neexistující části hřbitova, které zanikly především v 80. letech minulého století v důsledku stavby žižkovského televizního vysílače.

M. Huttarsch žije od roku 1966 ve Spolkové republice Německo

Proměny židovského hřbitova na Žižkově

Ve dnech 8.–15. září se ve spolupráci s Židovskou obcí Brno uskutečnil v prostorách brněnského Oddělení pro vzdělávání a kulturu ŽMP první ročník **Týdne židovské kultury v Brně**. Jeho součástí vedle workshopu tzv. kolových izraelských tanců tvořily mj. i dvě komentované prohlídky židovského hřbitova v Brně-Židenicích. Po úvodní

přednášce, během níž si příchozí mohli prohlédnout nově zrekonstruovanou obřadní síň, která byla pro veřejnost uzavřena téměř dva roky, následovala vlastní prohlídka hřbitova zaměřená na osudy zde pohřbených osobností kulturního a hospodářského života.

Workshop izraelských tanců

Muzeum se tento podzim také opětovně zapojilo do **Projektu Krokus**, který již čtvrtým rokem organizuje irská organizace Holocaust Education Trust Ireland. V jeho rámci jsou do škol zdarma distribuovány cibulky žlutých krokusů, které účastníci projektu zasadí jako připomínku jednoho a půl milionu židovských dětí a tisíců dalších dětí, jež zahynuly během šoa. V optimálních podmínkách cibulky vykvetou na konci ledna nebo na začátku února, tedy v období kolem Mezinárodního dne památky obětí holocaustu a předcházení zločinů proti lidskosti.

DĚTSKÉ KRESBY Z TEREZÍNA V NOVÉ STÁLÉ EXPOZICI MUZEA OSVĚTIM-BŘEZINKA

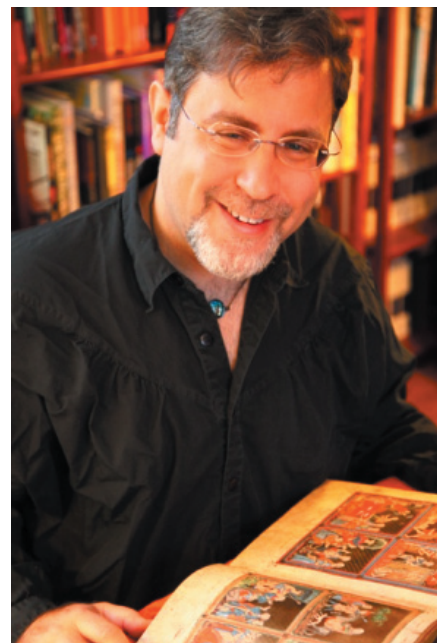
Dne 13. června byla ve Státním muzeu Osvětim-Březinka slavnostně otevřena nová stálá expozice „Šoa“, kterou v bývalém bloku 27 ve spolupráci se Státním muzeem připravil Památník Yad Vashem. Židovské muzeum v Praze významně přispělo ke vzniku této výstavy, když pro část expozice nazvanou „**Stopy života: Svět dětí**“ realizačnímu týmu v úplnosti zpřístupnilo sbírku dětských kreseb z Terezína, čítající na 4 500 originálů.

„Stopy života: Svět dětí“ jsou věnovány židovským dětem zavražděným během šoa. Autorka výstavy, světově uznávaná umělkyně Michal Rovner, ke vzniku základní koncepce uvedla: „*Jednoho dne jsem seděla v Yad Vashem a dívala se na dětské deníky a skici z období holocaustu... Když jsem viděla některé kresby v rámech – reprodukce za sklem – najednou jsem si uvědomila, jaká síla se skrývá v malém detailu na okraji stránky. Rozhodla jsem se, že kresby nebudu měnit ani upravovat. Jsem přesvědčená, že žádný umělec nemůže vytvořit lepší umělecké dílo na téma dětí v období holocaustu, než co vytvořily právě ony samy. Chtěla jsem, abychom slyšeli jejich hlasy.*“ Za pomoci tužky a obyčejného kopírovacího papíru tak na stěny výstavní místnosti překreslila jednotlivé motivy z reprodukcí vybraných kreseb v měřítku 1:1. Vytvořila tak příběh, který patří k emocionálním vrcholům celé stálé expozice.

VÝKLAD OBRAZŮ

Dne 18. června 2013 se v Knihovně Amerického centra v Praze uskutečnila přednáška prof. Marca Michaela Epsteina „Výklad obrazů: Rozšíření metodologického spektra pro studium středověkého judaismu“, zaměřená na hloubkovou analýzu středověkého židovského umění a ikonografie.

Marc Michael Epstein je dlouholetým profesorem židovských studií na americké Vassar College a uznávaným odborníkem na hebrejské iluminované rukopisy a vizuální kulturu. V loňském roce v Praze představil v rámci projektu „Hagada – příběh s otevřeným koncem“ svou poslední knihu „Středověké hagady: Obrazy, vyprávění a imaginace“, která byla prestižním literárním týdeníkem London Times Literary Supplement zařazena na seznam nejkrásnějších knih roku 2011 (více o akci viz Zpravodaj 1/2012).

NAŠI NEBO CIZÍ? ŽIDÉ V ČESKÉM 20. STOLETÍ

Projekt „Naši nebo cizí? Židé v českém 20. století“, který ŽMP uskutečňuje ve spolupráci s Institutem Terezínské iniciativy, vstoupil do své závěrečné fáze.

Již v srpnu hostila Praha **Letní školu**, jejíž program zahrnoval mj. návštěvu Domova sociální péče Hagibor, diskusi s pamětníky a tematické odborné přednášky historiků.

Letní škola

Zároveň pokračovaly víkendové semináře a konference pro učitele. Nejvíce navštívenou z nich se stala konference „**Pomoc v době bezpráví**“, která konala 12. září v Ostravě. Setkání, jež moderoval novinář Petr Brod, zahájila přednáška dr. Aleny Wagnerové

Účastníci konference „Pomoc v době bezpráví“

o Mileně Jesenské a Olze Fierzové. Po promítnutí ukázky z dokumentárního filmu „Milujte své nepřátele“ o Přemyslu Pitterovi, jehož byla Olga Fierzová blízkou spolupracovnicí, následovala beseda s paní Zuzanou Skácelovou, která se během války dočkala pomoci „obyčejných“ lidí, a panem Ludkem Eliášem, bývalým vězněm ghetta v Terezíně a táborů v Osvětimi a Schwarzheide.

Stěžejní roli v projektu i nadále plní Oddělení pro vzdělávání a kulturu v ŽMP v Praze i Brně, v jejichž prostorách se téměř každý týden konají workshopy a semináře pro studenty. Rovněž se velmi osvědčila spolupráce se školami v rámci tzv. Regionálních center.

V současné době probíhají intenzivní přípravy velké publikace o dějinách Židů v českém 20. století, která bude zdarma distribuována do českých škol. Celý projekt pak završí závěrečná konference **„Naši nebo cizí? Menšiny“ a „většiny“ ve vzdělávání o českém 20. století“**, která se ve spolupráci s Akademií věd ČR uskuteční 6. – 7. prosince 2013 v Praze.

Projekt „Naši nebo cizí? Židé v českém 20. století“ je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem ČR v rámci Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost.

INSTITUT
TEREŽÍNSKÉ
INICIATIVY

ŽIDOVSKÉ
MUZEUM
V PRAZE

esf

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MŠMT

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Projekt CZ.1.07/1.1.00/14.0089 Tvorba výukových materiálů a zavádění výukových programů k dějinám Židů ve 20. století je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

JUDAICA BOHEMIAE 48 (2013, 1)

Počátkem července 2013 vyšlo nové číslo vědeckého časopisu *Judaica Bohemiae*.

Svazek zahajuje příspěvek ke středověkým legendám o znesvěcení hostie od Daniela Soukupa, rozebírající případ domnělé konverze olomouckého rabína Mošeho r. 1425. Následně Vera Leininger představuje právní postavení českých Židů a jejich omezené možnosti získávat do vlastnictví nemovitý majetek, přičemž hlavní pozornost zaměřuje na konec 18. a první polovinu 19. století a známou pražskou podnikatelskou rodinu Prizbramů. Třetí z hlavních studií z pera Michala Plavce je věnována atraktivnímu

tématu z oblasti letecké historie. Na základě mnoha dosud neznámých archivních dokumentů představuje život a kariéru první uherské pilotky židovského původu a manželky majitele poběžovického panství hraběte Johanneše Caudenhove-Kalergi, Lilly Steinschneider (1891–1975).

Časopis, který se specializuje na vydávání odborných studií k dějinám a kultuře Židů v českých zemích, resp. širším středoevropském prostoru (území někdejší habsburské monarchie), vydává ŽMP již od roku 1965.

DAR KNIHOVNĚ ŽMP

Knihovna ŽMP v srpnu 2013 obdržela darem sbírku hebrejské beletrie od významné izraelské novinářky, překladatelky a spisovatelky českého původu paní Ruth Bondyové. Sbírkou, která byla součástí její osobní knihovny, obsahuje na 80 publikací jak z oblasti původní izraelské literatury, tak i překlady děl různých světových spisovatelů do hebrejštiny. Za tento dar, jenž významně rozšiřuje nabídku izraelské a světové literatury v knihovně a umožní jejím čtenářům číst knihy v originále nebo se zdokonalit se v hebrejštině, velmi děkujeme.

REVITALIZACE STARÉHO ŽIDOVSKÉHO HŘBITOVA

ŽMP připravilo projekt revitalizace Starého židovského hřbitova, jenž je zařazen mezi národní kulturní památky s nejvyšším stupněm památkové ochrany. Díky spolupráci s architekty společnosti Znamení čtyř, Národním památkovým ústavem a Odborem památkové péče magistrátu hlavního města Prahy mohla být v srpnu zahájena realizace první z pěti projektových etap. Pozornost se v jejím rámci zaměřila na úpravu vybraných úseků nevyhovujících provizorních cestiček. Realizaci provádí firma GEMA ART, která v příslušném výběrovém řízení předložila nejvýhodnější nabídku. Práce na této etapě revitalizace hřbitova budou dokončeny v listopadu.

Stávající štěrky, hlínu a beton nahradí v rámci revitalizace kvalitní povrch ze štětového kamene ze sliveneckého mramoru

JUDAICA BOHEMIAE XLVIII-1

JEWISH MUSEUM IN PRAGUE 2013

NOVINKY Z PROJEKTU neZNÁMÍ

Židovské muzeum v Praze zveřejnilo ve svém katalogu sbírek (www.collections.jewish-museum.cz) novou verzi on-line výstavy projektu neZnámí. Na sedm set portrétních fotografií zaměstnanců válečné pražské židovské obce nebo jejich rodinných příslušníků bylo doplněno o nově získané dokumenty a příběhy. Celkem bylo doposud identifikováno více než 150 osob, tedy více než třetina celého souboru.

Kromě nově získaných materiálů se například podařilo dohledat sourozence, kteří byli po druhé světové válce adoptováni do dvou různých rodin a ztratili na sebe kontakty. Díky projektu neZnámi se opět setkali i za účasti svých potomků a plánují další setkání na podzim tohoto roku. Za dobu trvání projektu bylo na fotografiích dále identifikováno devět dětí. S některými z nich se podařilo natočit interview pro muzejní sbírku Rozhovory s pamětníky.

V rámci nové on-line výstavy projektu neZnámi se můžete seznámit i s příběhem Františka Kronbergera a jeho syna Ivana

Projekt neZnámi byl v letech 2012-13 realizován díky laskavé podpoře The Rothschild (Hanadiv) Foundation, Nadace Židovské obce v Praze a Nadace Židovského muzea v Praze.

DNY EVROPSKÉHO DĚDICTVÍ

Muzeum se opět zúčastnilo Dnů Evropského dědictví, které se pod názvem „Památky v novém světle“ konaly v týdnu od 7. do 15. září. V jejich rámci byl 11. září zpřístupněn židovský hřbitov na Žižkově. Akci dále doplnily fotografická výstava „Proměny židovského hřbitova na Žižkově“ (viz výše) a tematická přednáška u příležitosti jejího zahájení.

PRAŽSKÁ MUZEJNÍ NOC

ŽMP se rovněž zúčastnilo 10. ročníku Pražské muzejní noci, který byl z důvodu povodní přesunut z června na 14. září. Muzeum se zapojilo otevřením expozic ve Španělské a Klausové synagoze. Návštěvníci mohli využít možnosti komentovaných prohlídek, v Klausové synagoze probíhal dětský program vedený pracovníky Oddělení pro vzdělávání a kulturu. Španělskou synagogu navštívilo 2 260 osob, Klausovou 1 850 osob.

ŽMP MEZI TURISTICKÝMI CÍLI V ČESKÉ REPUBLICE ZA 2012

Židovské muzeum v Praze patří podle statistiky, kterou na konci srpna zveřejnila Česká centrála cestovního ruchu – CzechTourism, k nejnavštěvovanějším tuzemským turistickým cílům roku 2012. S celkovým počtem 553 tisíc návštěvníků postoupilo v porovnání s rokem 2011 z páté na čtvrtou příčku, a stalo se tak nejnavštěvovanějším tuzemským muzeem. V kategorii Muzea a galerie se na dalším, celkově sedmém místě umístila Národní galerie s 435 tisíci návštěvníky.

SEMINÁŘ K MODERNÍM ŽIDOVSKÝM DĚJINÁM

Židovské muzeum v Praze připravilo ve spolupráci s Ústavem pro soudobé dějiny Akademie věd ČR odborný seminář, jehož cílem je vytvořit platformu pro akademickou diskusi nad nejnovějšími výzkumnými projekty k dějinám Židů v uplynulých třech stoletích.

I přes důraz na historickou perspektivu bude kurs usilovat o multidisciplinární přístup a na vybraná témata pohlízet i z pohledu sociologie, politologie, dějin náboženství či dějin umění. Vedle dějin střední Evropy pak bude v jeho rámci pozornost věnována rovněž dějinám židovského obyvatelstva i na dalších teritoriích. Po úvodní přednášce bude vždy následovat diskuse.

Připravujeme:

6. listopadu 2013 od 18 h

Budování státu bez antisemitismu? Český antisemitismus mezi monarchií a republikou

Historik Michal Frankl z ŽMP nabídne nové pohledy na český a slovenský antisemitismus na konci první světové války a v prvních letech nezávislého Československa.

4. prosince 2013 od 18 h

Historie zániku? Venkovští Židé a migrace do měst ve střední Evropě kolem roku 1900

(Eine Geschichte des Niedergangs? Landjuden und die Migration in die Städte in Zentraleuropa um 1900)

Historička Ines Koeltzsch z Masarykova ústavu AV ČR představí svůj nový projekt, zaměřený na venkovské Židy v českých zemích ve středoevropském kontextu. V němčině bez tlumočení, diskuse proběhne v češtině.

Seminář se koná v prostorách Oddělení pro vzdělávání a kulturu ŽMP (Maiselova 15, Praha 1).

VÝZNAMNÉ NÁVŠTĚVY

duben

- rabbi Joshua I. Spiner, výkonný viceprezident Nadace Ronalda S. Laudera

květen

- novinářka, spisovatelka a překladatelka Ruth Bondyová

srpen

- velvyslanec Státu Izrael v České republice J. E. Gary Koren
- prof. Henry Ginsberg, Columbia University
- Mario Izovich, Joint Distribution Committee
- účastníci mezinárodní matematické konference Equadiff 13

Velvyslanec Státu Izrael J. E. Gary Koren během své návštěvy v Pinkasově synagoze

Vydává Židovské muzeum v Praze, U Staré školy 1, 110 01 Praha 1
www.jewishmuseum.cz
IČO 60459263
Bankovní spojení: Commerzbank, AG, Jugoslávská 1, 120 21 Praha 2
Účet pro vnitrostátní platby v Kč: 10426398/6200
Účet pro platby v EUR: 1042639, IBAN: CZ60 6200 0000 0000 1042 6398
Účet pro platby v USD: 1042639, IBAN: CZ22 6200 0001 0700 1042 6398
SWIFT CODE: COBACZPXXXX
Pro poskytování darů uvádějte variabilní symbol 1382002
MK ČR E16832
Toto dvojčíslo s uzávěrkou k 30. 9. 2013 vyšlo 15. 10. 2013
Redakce: Jana Havlíková
Fotografie: ŽMP
Grafický návrh: Jan Jiskra
Grafická úprava: Vladimír Vašek

